

DÜNYA PİYASALARINDAN HABERLER

BARİTİN ARZ/TALEP MODELİ DEĞİŞİYOR ⁽¹⁾

Petrol fiyatlarının alçalmasına bağımlı olarak duraklayan arama faaliyetleri, barit talebinin de hemen inişe geçmesiyle sonuçlanarak dünya üretiminin 1992'de % 14 oranında düşmesine yol açtı. Belli başlı iki büyük üretici olan Çin HC ve Hindistan, barit çıkartımlarını büyük ölçüde kısıtlar; ABD'deki üreticilerin ithalât bağımlılıklarını azaltma yönünde aldıkları karar da talep düşüklüğünü önemli ölçüde etkiledi. Ayrıca BE>T, Bulgaristan ve Türkiye'nin barit çıkartımları da epey alçaldı. O. Doğu ve Pasifik Kuşağı ülkelerindeki petrol çıkartımının artmasıyla birlikte, barit üretiminin, sondajların yoğunlaştığı bu bölgelere doğru kaymaya başladığı ve bu eğilimin -barit rezervlerinin yeryüzü üzerinde dengeli bir biçimde dağılışı, dökme yük navlunlarının pahalı oluşu, sanayileşmiş ülkelerde maden işletme giderlerinin düşük oluşu gibi nedenler yüzünden- yüzyılın sonuna kadar süreceği bildiriliyor.

Kanada'nın Lethbridge bölgesi ile Çin HC'nin Guizhou provensindeki yatakları işleten *Mountain Minerals Co*, ile *Metals&Minerals Import/Export Corp.* arasında, mikronize kalitede mal üretimini hedefleyen bir ortak girişim (OG) sözleşmesinin bağitlanması, barit madenciliği açısından özel önem taşıyan bir gelişme olarak kayıtlara geçti. *Sino-Can Micronized Products Ltd.* ün var ayla vaftiz edilen OG projesinin, 1994 Ağustosunda devreye gireceği açıklandı. Çin HC'nin mikronize barit ihracatını daha da arttırması ve Batı'daki fiyatların daha da altına girmesi durumunda, kapitalist ülkelerdeki mikronize mal üretiminin (gerek yerli cevher, gerekse Çin HC'den ithal edilen tuvönan cevher kökenli olsun) rekabete dayanamayacağı ve bunun da arz modelinde dönüşümlere yol açacağı telimin ediliyor,

Dünya barit tüketiminin % 75-80'ini karşılayan sondaj altsektoründe canlanma emarelerinin görülmesiyle birlikte, sondaj çamurlarında kullanılan barit talebinde artış beklendiği açıklandı. Aslında, 90'lı yıllar

süresince, barit talebinin, sondaj faaliyetlerine göre daha hızlı büyüyebileceği ve bunun da, sondaj kuyularının giderek derinleşmesi, özellikle Kuzey Denizi'ndeki küçük sahalarda aramaların artması ve ham petrol üretiminin ABD'den uzaklaşması gibi üç ana nedenden kaynaklanacağı tahmin ediliyor. Barit tüketiminin azalmasına yol açan bir diğer faktörün de, baritin su bazlı sondaj çamurlarından kurtarılarak devridaimi işlemlerindeki potansiyel artış olduğu açıklandı. Çamurdan barit kurtarılması, sondaj işinde kolaylık ve işletme giderlerinde tasarruf sağladığı gibi, çamur tardında ortaya çıkan problemleri de azaltıyor. Çamurda kullanılan barit talebi, çevre mevzutuna riayet etme maliyetinin giderek yükseldiği ve enerji kullanım şiddetinin de giderek alçaldığı ABD'den, ekonomik büyüme ile enerji tüketiminin daha sıkı ilintili olduğu G. Asya, G. Amerika ve BDT ülkelerine doğru kayıyor.

Sondaj dışındaki barit talebinde de coğrafik kaymalar gözleniyor. Sanayileşmiş ülke ekonomilerinin birçoğunun canlanmaya başlamasıyla birlikte, cam ve seramik eşya imalinde kullanılan BaCO₃ ile boya, plastik, lastik eşya ve fren astarlarının imalinde dolgu maddesi olarak kullanılan baritlerin tüketiminde de artış kaydedileceği tahmin ediliyor. En iri hacimli tüketim büyümesinin ise, BaCO₃'ün en büyük pazarı olan katot tüplerinin imalinde gerçekleşmesi bekleniyor.

90'ların sonuna kadar, çamur kalitesi barit fiyatında önemli bir artış olmayacağı açıklandı. Barit talebindeki büyümenin, sondaj işindeki canlanmadan daha hızlı gerçekleşmesine rağmen, piyasadaki ürün fazlasının herhangi bir fiyat artışına elvermeyeceği tahmin ediliyor. ABD'nin önde gelen hazır çamur üreticilerinin hammaddeyi iç kaynaklardan temin etme doğrultusundaki eğilimleri de fiyatlar üzerinde bastına bir etki uyguluyor. 90'ların başında, çamur kalitesi dışındaki baritlerin fiyatlarında görülen kıpırdanmanın ise, Asya/Pasifik ve G. Amerika'nın sanayileşen ülkelerinin katot tüpleri ile boya imalâtındaki artıştan kaynaklandığı bildiriliyor. Yüksek kaliteli barit talebindeki ve fiyatlarındaki artış beklentisinin, Avrupa'da çamur dışındaki kalitelerin üretimini hedefleyen yeni projelere de yansdığı bildiriliyor.

D DÜNYA PİYASALARINDAN HABERLER

TEKELLEŞME AZIÇIK DAHA YOĞUNLAŞTI⁽²⁾

Yandaki çizelgede, madencilikte söz sahibi olan ülke ve şirketlerin, "pazar ekonomisi ülkeleri"nde gerçekleşen değer bazında toplam maden üretimi içindeki payları görülmektedir. Dağılımda görüldüğü gibi, yakıl madenleri dışındaki dünya üretiminin 1/5'inden fazlası, yalnız beş; 1/3'ünden fazlası, onbeş ve yarısından fazlası da otuzdokuz tüzel kişilik eliyle gerçekleştirilmektedir. Tekelleşmenin gelişimi, yüzyılımızın son çeyreğinde frene basarak yatay asemptomatik bir eğilim kazanmış olsa da, her yıl şiddetlenmektedir. Örneğin, listenin ilk beşinin payı, bir yıl içinde % 20,1'den % 21,0'a; ilk onbeşin payı % 33,7'den % 33,9'a ve ilk ellinin payı da % 54,8'den % 55,1'e tırmanmıştır. Aradaki % 0,1'lik farklar, nisbeten küçük gibi görünse de, maktu olarak onmilyonlarca \$ mertebesindedir. Velhasıl, pastadan irilerin kopardıkları dilimler hâlâ büyümekte; ufaklarınki ise hâlâ küçülmektedir.

Yakıt madenleri cephesindeki tekelleşme süreci, daha da yeğin cereyan etmektedir. Örneğin, birbirlerinin hissesini yutmak için yalnız 1979-84 döneminde **35 milyar** \$ harcayan "yedi kardeş" (*seven sisters* - ARAMCO + RD/Shell + BP + EXXON + CHEVRON + Mobil + TEXACO), 1989 dünya rafine petrol üretiminin **1/3'ünden fazlasını** gerçekleştirmiştir. Doğalgaz ve kömür kalemlerindeki durumun da bundan pekijtrkli olmadığı bildiriliyor.

"Serbest Rekabet" ve "Yeni Dünya Düzeni" masallarına dair yorumlan meslektaşlara bırakıyoruz.

(1,2) Bu haberler, Roskül Information Services Ltd.'in 12 Nisan ve 26 Mayıs 1994 tarihli basın bültenlerinden derlenmiştir. Konuyla ilgili daha ayrıntılı bilgiler, aynı firmanın yayınladığı "*Barytes: Market Update, Analysis and Outlook*" ve "*Who Owns Who in Mining 1994*" başlıklı raporlarda bulunmaktadır.

DÜNYA MADEN ÜRETİMİNİN İLK ELLİSİ				
Şirket ve Ülkeler	Uyruklar	Üretim Payı	Kümülatif Pay	
Anglo American Corp.	G. Afrika	7,7	7,7	
Rio Tinto Zinc. Corp.	BK	5,2	12,9	
Brezilya	-	3,3	16,2	
Broken Hill Corp.	Avustralya	2,5	18,7	
Şili	-	2,3	21,0	
GENCOR Ltd.	G. Afrika	1,6	22,6	
Freeport McMoran Inc.	ABD	1,4	24,0	
IMCERA Grubu	ABD	1,4	25,4	
INCO Ltd.	Kanada	1,3	26,7	
BRASCAN/Noranda	Kanada	1,3	28,0	
MIM Holding	Avustralya	1,3	29,3	
Fas	-	1,2	30,5	
Fransa	-	1,2	31,7	
ASARCO Inc.	ABD	1,2	32,9	
Phelps Dodge Corp.	ABD	1,1	34,0	
Malezya	• Malezya	1,1	35,1	
Placer Dome Inc.	Kanada	1,0	36,1	
Western Mining Corp.	Avustralya	0,9	37,0	
CA de Empresas de Min.	Brezilya	0,9	37,9	
Hindistan	-	0,8	38,7	
Cyprus Min. Corp.	ABD	0,8	39,5	
ISCOR Ltd.	G. Afrika	0,8	40,3	
Trelleborg AB	İsveç	0,8	41,1	
Gen. Oriental/Newmont	BK	0,7	41,8	
Zaire	Zaire	0,7	42,5	
Homestake Min. Co.	ABD	0,7	43,2	
Metallgesellschaft AG	Almanya	0,6	43,8	
İsveç	-	0,6	44,4	
Venezuela	-	0,6	45,0	
Zambiya	-	0,6	45,6	
North BHP Ltd.	Avustralya	0,6	46,2	
ALCOA	ABD	0,5	46,7	
Anglovaal Ltd.	G. Afrika	0,5	47,2	
Magma Copper Co.	ABD	0,5	47,7	
Hanson Ltd.	BK	0,5	48,2	
Barlow Rand Ltd.	G. Afrika	0,5	48,7	
Rembrandt Grubu	G. Afrika	0,5	49,2	
Normandy Poseidon Ltd.	Avustralya	0,5	49,7	
USX Corp.	ABD	0,5	50,2	
Royal Dutch/SHELL	Hollanda	0,5	50,7	
AM AX Inc.	ABD	0,5	51,2	
Botsvana	-	0,5	51,7	
Lac Minerals Ltd.	Kanada	0,5	52,2	
İsrail	-	0,5	52,7	
Peru	-	0,4	53,1	
SA General de Belgique	Belçika	0,4	53,5	
Barrick Resources	Kanada	0,4	53,9	
Bethlehem Steel	ABD	0,4	54,3	
Endonezya	-	0,4	54,7	
Finlandiya	-	0,4	55,1	